



LAUSUNTO

25.8.2025

VN/25055/2023
VN/25055/2023-VNK-94

VALTIONEUVOSTON KANSLIAN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEENLAEIKSI HUOLTOVARMUUDEN TURVAAMISESTA JA HUOLTOVARMUUSKESKUKSESTASEKÄ TURVAVARASTO- LAIN MUUTTAMISESTA(VN/25055/2023)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt valtioneuvoston kanslialta lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta. Valtioneuvoston kanslia toteaa lausuntonaan seuraavan.

Soveltamisala

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan lain 1 §:ssä huoltovarmuuden turvaamisen määritelmän laajentamista koskemaan poikkeusolojen lisäksi vakavia häiriötilanteita, mikä on kannatettavaa. Normaaliolojen sääntelyn tulisi kattaa myös vakavissa tilanteissa tarvittavat toimivaltuudet, kun kyse ei ole vielä poikkeusoloista.

Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Käsitteet toimialaohjaus, hallinnonalan ohjaus ja yleishallinnollinen ohjaus, sekä eri tahojen ohjausroolit ovat ilmaistu moniselitteisesti esityksen perusteluissa ja pykälissä (2 §, 7 §, 8 § ja 10 §). Ohjausrakenne muistuttaa esimerkiksi ELY-keskusten ohjauksen sääntelypohjaa, mutta toisaalta nyky-muotoisen Huoltovarmuuskeskuksen ohjausrakennetta on säilytetty osana kokonaisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriön, sekä usean muun ministeriön ohjausvastuuta on pyritty kirjoittamaan auki säännöksiin, vastaten kuitenkin sitä mitä laissa valtioneuvostosta (175/2003) ja valtioneuvoston ohjesäännössä (262/2003) on jo säädetty. Ohjausvastuiden roolit vaihtuu osin päällekkäiseltä.

Valtioneuvoston kanslian tulkinnan mukaan 8 §:ssä ja 10 §:ssä säädetty ohjausryhmän ja huoltovarmuusneuvoston ohjaustehtävät saattavat olla jossain määrin jännitteisiä suhteessa valtioneuvostolle säädettyyn ohjausrooliin.

Lakiesityksen 2 § 1 momentin muotoilussa voisi huomioida, että ministeriöiden toimialat sisältävät hallinnonalan käsitteen. Näin olen ei ole tarpeen säätää ministeriöiden vastuusta *toimi- ja hallinnonaloillaan*.

Lisäksi jää avoimeksi, miten huoltovarmuuskeskuksen asema ja sen ohjaus asemoituu suhteessa turvallisuusjohtamisen hankkeessa esitettyyn varautumisen valtioneuvoston ohjausmalliin.

Rahoituksen kehittäminen

Lakiesityksessä ehdotetaan Huoltovarmuuskeskukselle uutta rahoitusmallia, jossa osa rahoituksesta perustuu valtion budjettiin ja osa huoltovarmuusrahoitukseen. Esityksen mukaan Fingrid Oyj:n osakkeet siirrettäisiin valtiolle.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1602 2165
+358 9 1602 2165

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.vnk@gov.fi

Esityksen perustelujen muotoilua tulisi muuttaa siltä osin, kuin todetaan virheellisesti valtion talousarvioon saatuja Fingrid Oy:n osinkotuloja voitavan käyttää Huoltovarmuuskeskus-viraston toimintaan (s. 41 ja 46). Tekstissä on ilmeisesti tarkoitus kuvata, ettei kokonaisuudessaan Huoltovarmuuskeskuksen toimintaan valtion käyttämät menot merkittävästi kasvaisi rahoitusmallin muutoksesta huolimatta. Asiaan liittyvää muotoilua tulisi kuitenkin muuttaa. Esityksen muotoilun ”*Valtion talousarvioon saadun Fingrid Oyj:n vuosittaiset osinkotulot käytettäisiin valtion talousarvion kautta Huoltovarmuuskeskus-viraston toimintaan*” voi ymmärtää niin, että osinkotulot voitaisiin korvamerkitä budjetista Huoltovarmuuskeskukselle.

Lisäksi perusteluissa mainitaan virheellisesti Fingrid Oy:n osinkotulot, kun on kyse ainoastaan Huoltovarmuuskeskuksen omistusosuutensa mukaisesti saamista Fingrid Oy:n osinkotuloista. Huomionarvoista on, että osinkojen taso voi vaihdella myös alaspäin (ja toisaalta viraston kulut nousta), joten perusteluissa esitettyyn tulevaisuuden kustannusneutraaliuteen liittyy merkittäviä epävarmuuskijöitä.

Lainanottovaltuus

Valtioneuvoston kanslia pitää lainanottovaltuuden korottamista (19 §) kannatettavana ehdotuksena. Vielä edelleen joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan harkittavaksi, että Huoltovarmuuskeskuksen hallitukselle annetta laissa valmiiksi valtuus ottaa kriisitilanteissa huoltovarmuusrahastolle lainaa tiettyyn enimmäissummaan saakka ja valtioneuvoston lupa haettaisiin tätä korkeammille määriille. Tällä tavoin lainainstrumentista tulisi todennäköisesti nopea ja sujuva. Lisäksi on huomionarvoista, että mikäli lainalle tarvitaan valtioneuvoston lupa, ei lakiin tarvittaisi välttämättä maksimia, vaan se voisi pysyä valtioneuvoston harkinnassa.

Huoltovarmuuskeskuksen maksamat tuet ja korvaukset

Lisäksi ehdotetaan arvioitavaksi lakiesityksessä mainittujen tukien ja korvausten sääntelyä niin, että olisi selvää tukea ja korvauksia voitavan maksaa myös ennakollisesti. Korvauksen tai tuen saajan olisi tarkoituksenmukaista kyetä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin ajoissa.

Turvavarastolaki

Turvavarastolain 1 §:ään esitettyä muotoilua ”*väestön toimeentulon ja turvallisuuden turvaaminen*” ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”*toimeentulon turvaaminen ja turvallisuuden takaaminen*”.

Huoltovarmuuskeskuksen ja ministeriöiden yhteistyömuistiot

Yleisperusteluissa ja 9 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on tuotu esille huoltovarmuuden yhteistyöryhmän ja tehtävä seurata mm. Huoltovarmuuskeskuksen ja ministeriöiden yhteistyömuistioita. Valtioneuvoston kanslia ei tunnista yhteistyömuistioiden tarvetta, koska ministeriöt hoitavat lakisääteisiä tehtäviä ja yhteistyötä lakiin perustuen. Yhteistyömuistioiden laatiminen ei myöskään ole vakiintunut käytäntö tai velvoittavaa, joten sitä ei tulisi esityksessä kuvata sellaisena.

Tilannekuvan ylläpitäminen

Lakiesityksen perusteluissa s. 65 on esitetty, että viranomaiset ylläpitävät tilannekuvia lähinnä omien hallinnonalojensa toimintojen tukemiseksi, mainiten esimerkkinä valtioneuvoston tilannekeskuksen. Valtioneuvoston tilannekeskuksesta annetun lain (300/2017) mukaan valtioneuvoston tilannekeskus ylläpitää tilannekuvaa valtioneuvoston päätöksenteon sekä tasavallan presidentin, ei yksittäisen hallinnonalan, päätöksenteon tukemiseksi. Vastaavalla tavalla viranomaiset ovat velvollisia ilmoittamaan tilannekeskukselle sellaisesta toimialaansa koskevasta onnettomuudesta, vaaratilanteesta, poikkeuksellisesta tapahtumasta tai muusta vastaavasta häiriöstä tai häiriön uhkasta, jolla voi viranomaisen arvion mukaan olla merkitystä muodostettaessa tilannekuvaa. Tällöin tilannekuvaa hyödynnetään laajasti, poiketen siitä mitä lakiesityksen perusteluissa on esitetty. Perustelujen kuvaus tulisi muokata vastaamaan edellä mainittua.

Lisätietoja asiasta valtioneuvoston kansliassa antaa johtava asiantuntija Vesa Tuominen ja johtava asiantuntija Teija Pellikainen.

Alivaltiosihteeri

Timo Lankinen

Johtava asiantuntija

Teija Pellikainen

Liitteet

(-)

Jakelu

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi

VNK IAY
VNK OO
VNK STRO
VNK VAY VNTIKE ja VARY

VN/25055/2023-VNK-94

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: